

תרומה תשפ"ד: לעגאו בשבת

שמות פרשת ויקהל פרק לו

(י) ויעש את השלחן עצי שטים אמתים ארךכו ואמה רחבו ואמה נחצי קמתו:

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קט עמוד ב

אמר רב אשי, אמר לי רבין בר חיננא: שולחן של מקדש של פרקים הוה. דאי סלקא דעתך הדוקי הוה מיהדק - אמתא באמתא היכי מטבליה? - מאי קושיא? דילמא בים שעשה שלמה הוה מטביל ליה. דתני רבי חייא: ים שעשה שלמה מחזיק מאה וחמשים מקוה טהרה.

רשב"ם מסכת פסחים דף קט עמוד ב

של פרקים הוה. שיכולין לפרק רוחבו לשנים וכן רגלי השלחן אינן מחוברין יפה ויכולין לפרקן: דאי ס"ד הדוקי מיהדק. שאין יכולין לפרק רחבו: היכי מצי מטביל ליה. הואיל ורחבו אמה בכלי שהוא אמה על אמה דמקוה היה שם בעזרה כדאי' בסדר יומא (ד' לא א). א"נ באמת המים שבעזרה שבה מטבילין כלי שרת שנשמאו והיתה רחבה אמה ועל שם כך נקראת אמה כדתנן (יומא דף נח ב) אלו ואלו מתערבין באמה. ולשון ראשון לשון רבינו יעקב מדאמר רב אשי למלתייה גבי מקוה: השלחן מקבל טומאה כדאמרינן בחומר בקודש (חגיגה כו ב) דאמר ר"ל מאי דכתיב השלחן הטהור מכלל שהוא טמא:

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף עו עמוד ב

משנה. חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה: העומר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, וזבחי שלמי צבור, ושעירי ראשי חדשים.

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף צט עמוד ב

תניא, רבי יוסי אומר: אפי' סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית - אין בכך כלום, אלא מה אני מקיים לפני תמיד? שלא ילין שלחן בלא לחם

רש"י מסכת שבת דף מז עמוד א

טרסיים - צורפי נחשת או גרדיים, והולכין מעיר לעיר למלאכתן, ונושאים עמהן מטות של פרקים.

חייב חטאת - הוא תחלתו וגמרו, ונמצא עושה כלי, וחייב משום מכה בפטיש - אב לכל גומרי מלאכה, ולא משום בנין - דאין בנין בכלים.

שיד דברים האסורים משום בנין וסתירה בשבת. ובו י"ב סעיפים:

א * אין בנין וסתירה בכלים ^זוה"מ (א) שאינו בנין ממש ^זכגון חבית: הגה * (ב) שאינה מחזקת (ג) ארבעים סאה (מ"ה ס"י ס"ה) שנשברה ודיבק שבריה בזפת (ד) יכול לשברה ליקח מז שבתוכה ^זובלבד (ז) שלא יכוין (ה) לנקבה נקב יפה שיהיה לה לפתח דא"כ הוה ליה (ו) מתקן מנא אבל אם היא שלמה * (ז) אסור לשברה אפי' בענין (ח) שאינו עושה כלי ^זואפי' נקב בעלמא אסור

ת"א (א) שאינו בנין ממש. אבל (א) בנין גמור וסמירה גמורה שייך גם בכלים ולכן דוקא צדיק שצריה צופת יכול לשצרה דאין זה סמירה גמורה אבל אם היתה שלמה היא סמירה גמורה ואסור (ב) אפילו בכלי קטן וכתבו האחרונים לקמן בס"ע דהני חציות קטנות של מרקחת אסור להסיר השוקים [שקורין רייפין] כדי ליקח מה שצמחה ולא דמי לחצית שמדובקת שצריה צופת דהתם דרכה מתחלה לעשות כן והוא ככלי שלמה אך ע"י א"י צדאי יש להחיר ובלקמיה בס"י ובקשור ע"י חבלים אפילו ע"י ישראל יש להחיר: (ב) שאינה מחוקת. דאלו היא מחוקת מ' סאה הו"ל כאהל ואית ביה משום בנין וסמירה (ג) אפילו בנין וסמירה כל דהו: (ג) ארבעים סאה. היינו אמה על אמה צדום ג' אמות עם עובי הדפנות בלא עובי הלצבצים [הוא כמו זר סובב אלל שפתה] והרגלים [מ"א נשם הרמז"ס]: (ד) יכול לשבריה. עיין צפמ"ג שמאלד דהיתר השצירה הוא אפילו שלא במקום שמדובק צופת: (ה) לגובה נקב יפה. וה"ה אם מחזי ראשה מלמעלה (ד) ומכוין ליפות השצירה ששאר עוד כלי: (ו) מחקן מגא. עיין צט"ז דמשמע דאפילו אם הנקב הוא נקב קטן שאינו עשוי להכניס ולהוציא ג"כ אסור עכ"פ מדרבנן אפילו בחצית כו' שהיא רעועה ואם הוא נקב גדול שעשוי להכניס ולהוציא יש בו איסור תורה (ה) וכן משמע צביאור הגר"א: (ז) אסור לשבריה וכו'. מטעם סמירה ואף דבעלמא קי"ל דקותר אינו חייב אלא כשהוא ע"מ לצנות דאל"ה מקלקל הוא מדרבנן מיהו אסור וצביאור הגר"א הסכים להפוסקים דס"ל דאין סמירה בכלים אפילו כשעושה שצריה בכלי שלמה א"א לא כשעושה אותה כלי ע"י השצירה דאז חייב עכ"פ לכו"ע משום מכה צפטיש: (ח) שאינו עושה כלי. ר"ל (ו) שאינו עושה נקב לפתח אלא שצרה ואח"כ כתב רבנא טפי דאפילו נקב בעלמא ר"ל נקב שאינו יפה

משנה ברורה <קיצור חזון איש> - ג / כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב / עמוד 243
הודפס מאתר אוצר החכמה

סי' שיג

יכול להחזיר התחתון (לט) אבל כשיצא העליון אסור (ו) אפי' לדוחקו ולהחזירו למקומו: ו' ימטה" (מ) של פרקים (מא) אסור להחזירה ולהדקה ואם תקע חייב חטאת (מב) "ואם היא * (דרכה להיות) רפויה מותר לכתחלה (ונלמד (מג) שלא יהדק) (מד) "וכוס של פרקים מותר (מה) לפרקו ולהחזירו בשבת (מו) "ויש מי שאומר (ז) (מז) שדין הכוס כדין המטה: הגה ואם דרכו (מח) להיות מהודק אע"ג דעכשיו רפוי אסור (מיימוני פכ"ה) והגהות אשיר"י וכל זו וכן נראה דברי הטור: ז' קורה שנשברה

משנה ברורה <קיצור חזון איש> - ג / כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב / עמוד 243
הודפס מאתר אוצר החכמה

(כז) גם הדחיקה אסור כמו חורה: ו' (מ) של פרקים. היינו שעושה פרקים פרקים בשביל צעלי אומנות שיוכלו לשאת אחס נדך וכשנאין על מקומם מחזירין פרקיה יחד ומושיבין אותה: (מא) אסור וכו'. גזרה שמה יתקע צימדות ומסמרים דהוי גמר מלאכה וחייב משום מכה צפטיש (כח) וי"א דכיון שעושה בזה כלי גמור חייב משום צונה ועיין צסימן שי"ד ס"א ונהגר"א שם: (מב) ואם היא דרכה וכו'. דשזב אין לחוש כלל שמה יבוא לתקוע: (מג) שלא יהדק. ורפוי ואינו רפוי (כט) אסור: (מד) וכוס של פרקים. שיש כוס שמפרקין אותו מעל רגלו: (מה) לפרקו ולהחזירו. כשהוא (ל) רפוי והטעם דאין דרך להדק כ"כ צחוק שיהיה חשוד כמו תקיעה וע"כ אין לחוש שמה יתקע והיש מי שאומר ס"ל כיון דעכ"פ דרך להדק (לא) גם צרפוי אסור כמו צמטה של פרקים. כתב המ"א דכוסות שלנו העשויים צחריים סבין [כמו אלו שיש שרוי"ף סמוך לרגלם] ומהודקים צחוק (לז) לכו"ע אסור וכיסוי הכלים אפילו אם עשויים כך שרי דהתם אין עשויים לקיום רק לפותחן ולסוגרן תמיד וכ"כ הט"ז (לג) ואפילו הכלים שאסור לפורקן ולהחזין מ"מ לטלטלן שרי ולא גזרו אלא צמורה שדרכה להחפרק כמש"כ ס"ס רע"ט וכל כיוצא בו אבל דבר שאין דרכו להחפרק שרי בטלטול: (מו) ויש מי שאומר וכו'. ולכתחלה יש להחמיר כדעה זו אך אם הוא לצורך שבת יש לסמוך אדעה ראשונה [אחרונים]: (מז) שדין הכוס. וה"ה (לד) השטענד"ר שצנהכ"י שמונחים עליו ספרים אם הוא של פרקים: (מח) להיות מהודק. ר"ל להיות (לה) מהודק ותקוע צחוק שזה אף הטור דהוא דעה ראשונה מודה דאסור: ז' (מט) שהם כלי. ואם אינו כלי רק עץ בעלמא

משנה ברורה <קיצור חזון איש> - ג / כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב / עמוד 243
הודפס מאתר אוצר החכמה

שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן שיג

סעיף כב

כל כלי של פרקים שהוא מהודק בחוזק בענין שהיה חייב משום הידוק זה אסור לפרקו בשבת משום שותר אבל אם הוא מהודק קצת שאין איסור בהדוק זה אלא משום גזרה שמה יתקע בחוזק אין בו ג"כ משום שותר ומותר לפרקו לכתחלה:

אבני פלא
וקוביות

יט. אין למנוע מן הילדים לבנות בקוביות ובאבני-פלא * על כל מיניהם שאין חיבורם בחוזק (נ) (וראה להלן סוף סעיף לה), אבל אם צריך לחבר את החלקים בכרגים או לתקעם זה בזה היטב - אסור (ט).

לגו וקליקס

ולכן אין לשחק ולבנות באבני לגו או בחלקי קליקס וכדומה, שהרי הם נתקעים זה בזה בחוזקה.

* אסור לפתוח בשבת וביו"ט שקיות, קופסאות וקרטונים שקשורים או דבוקים, אם הם עומדים להשתמש בהם כדי לשמור בהם את המשחקים (נז).

שמירת שבת כהלכתה א >מהדורה חדשה< / נויבירט, יהושע ישעיה בן אהרן / עמוד 327
הודפס מאתר אוצר החכמה

והשמש, וה"נ בני"ד דבנין של התינוקים. (ז) עיין לעיל פ"ט סע' ב. (ט) סי' שיג סע' ו ובמ"ב ס"ק מה, אך אפשר דני"ד דומה לכיסוי של כלים ושרי אפי' ע"י בורג, ומשום דרגילים לסגור ולפתוח תמיד, ע"ש במ"ב, וה"נ במשחקים שהרי רגילים תמיד לשנותם; שמעתי מהגרש"ז אויערבך זצ"ל. (ס) סי' שיג סע' ו, וע"ש בביה"ל ד"ה

שמירת שבת כהלכתה א >מהדורה חדשה< / נויבירט, יהושע ישעיה בן אהרן / עמוד 327
הודפס מאתר אוצר החכמה

ט"ז אורח חיים סימן שיג

(ז) (פמ"ג) שדין הכוס וכו'. ולכאור' גם הנודות של בדיל שיש לנו שיש בה שרוי"ף אסור עכ"פ להדקה בחוזק כמו במטה של פרקים ולדיעה אחרונה היה לנו לאסור אפי' להדקה ברפיון כיון שדרך להדקה אלא דנרא' דדוק' בכוס יש מי שמחמיר שא"צ לפורקו כי עיקר תשמישו שלא ע"י פירוק מה שא"כ בנוד שעיקר תשמישו ע"י פירוק תמיד לא מקרי גמר מלאכ' אפי' אם הוא תוקע בחוזק השרוי"ף ולענין הלכ' לענין כוס ודאי צריך לזהר שלא לפורק' כלל כמהר"מ כיון דאין צורך שבת בזה אבל אם הוא לצורך גדול יש לסמוך להקל: